JURAJ ŠIZGORIĆ
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Postarina plaćena u gotovom.

SVE TISKANICE
brzojave, oglase, domaćice, fakture, listove, papir i kuverte izradjuje brzo i jeftino
„TIPOGRAFIJA" v. Hamilkar Vitaliani – ŠIBENIK (kod Sv. Jakova)

NOVA TRIBUNA

Godina VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34.159 | Petak 13 oktobra 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku | Br. 605

Opozicija

u svakoj parlamentarnoj i demokratskoj državi vrši naročitu i konstruktivnu službu; razumije se, ako je ta opozicija čestita, zadojena ljubavlju za svoju zemlju i državu. Većina koja upravlja državom može da ne vidi svoje pogreške, može da zastrani u svome radu, ali tu je opozicija, koja joj zamjera koja je čak i oštro napada i time dovodi tok državne politike na pravu liniju. Zato opozicija nije neprijatelj ni državi ni vladinoj partiji, nego njen najbolji saradnik. Onaj koji sve hvali i odobrava pomaže svojim prijateljima da upropaste sebe i da štetuju državi, a kad koji neće da bude kritikovan sigurno nije dobar; riječ koja se ugušuje prije nego je izgovorena ne može donijeti koristi, jer se ne čuje.

Vođa parlamentarne opozicije u Engleskoj izjednačen je u časti i u ugledu s pretsjednikom vlade. Time je odato potpuno priznanje radu opozicije, koji nije rušilački, nego je, naprotiv, pozitivan kao i rad onih koji upravljaju zemljom i snose za to odgovornost.

Kod nas su se mijenjale razne vlade, isticali su se razni ljudi kao šefovi i vođe, i padali su — u naponu slave i veličine. O njima se čula samo hvala, njihov se rad veličao i kad je bio dobar i kad nije valjao. Opozicije kao da nije bilo, nije se čula. Nije joj bilo dozvoljeno da se čuje. Nikakve koristi od toga nije imala država, a prema tome ni mi, građani, koji smo dio državne zajednice. Rad bez kritike vodio je od jedne pogreške k drugoj, a opozicija je ipak djelovala, ne otvoreno, parlamentarno, nego drugim putem, pa je i to donijelo štete našem narodu i našoj zajednici. Skriveni rad nema oblik pozitivne kritike, on ruši, razara, ne samo nosioce i eksponente, nego i ono što uvijek ostaje vrijedno i što treba da stoji iznad svega.

Riječ opozicije treba da se čuje. Neće imati sreće one zemlje čiji su stanovnici prisiljeni da slijepo slušaju i odobravaju ne samo ono što su izabrani reći, nego i ono što će reći. Ne mislimo da bi bilo dobro da se na svakom koraku ometa rad jedne ili druge vlade, jer i kritika ima granica, a svaka vlada ima pred sobom ozbiljne zadatke koje rješava na dobro naroda i države kojom upravlja. Ali dobro je da se čuje i prigovor. Parlamentarna ustanova, kao jedan, iako ne jedini faktor koji vladi daje vlast, ima i drugu važnu funkciju: da od vlade traži računa i za ono što ona radi i za ono što se u zemlji dagađa.

Ove napomene, čisto načelne prirode i iz iskustva naše političke prošlosti, potrebne su danas kad se javljaju sigurni znaci da će se obnoviti u našoj državi parlamentarni život i da će se takav život i u našoj banovini uspostaviti. Senat se obnavlja, a ima sigurnih vijesti da će se parlamentarni život uspostaviti i u ostalim forumima kao i da ćemo doći do novih političkih zakona, koji će biti mnogo slobodniji i napredniji nego su dosad bili.

Da bi ovaj narodni i državni aparat funkcionisao kako treba i za dobro domovine, potrebno je da se čuju i pošteni, dobronamjerni i umjesni prigovori. Vjerujemo čvrsto da je Kr. vlada volna da ih čuje, a tako isto i Banska vlast. Nedavno je jedan naš ministar objavljujući jednu novu uredbu uputio javnosti želju i molbu da se ta uredba kritikuje, ističući potrebu toga.

Kritika u štampi i opozicija u parlamentarnim ustanovama treba da budu svjesna svoje dužnosti i odgovornosti ako hoće da u punoj mjeri udovolji stvarnoj potrebi našeg budućeg parlamentarnog i demokratskog života.

ČITAJUĆI
ruske klasike

Kome kulturnom Evropejcu nije poznato ime Turgenjev? On je nazvan u svjetskoj književnosti »carem novele«. Njegova književna djela, isto kao i Dostojevskog i Tolstoja, ne gube vrijednosti, iako se literarne struje mijenjaju, dajući po kojeg jačeg pripovjedača, ali sa prestankom takovih nestalnih i netrajnih struja, zaborave se pomalo i takovi pisci romana i novela i u svojem narodu, a kamoli neće u evropskoj i svjetskoj utakmici na području lijepe knjige? Ruski klasici, osobito Puškin, Tolstoj, Dostojevski, Turgenjev i još neki, koji otkad se pojaviše pa do danas, osvojiše i zadržaše takovo mjesto u evropskoj literaturi kakovo imaju Dante, Shakespeare (Šekspir), Goethe, ili Viktor Hugo (Igo). Prevedeni su i još se prevode na sve kulturne jezike; pišu se o njima eseji i literarne studije, a što je glavno, čita ih sav obrazovani svijet kao svoje, kao savremene pisce. Postali su svojina duhovna svih civilizovanih ljudi, pa i ako je na pr. Goethe Nijemac, niko ni ne misli na njegovu nacionalnu pripadnost kao što ne misli na porijeklo Tolstoja, već njih smatra »svojim« ili »našim« piscima-genijima, kao općenitom baštinom ili nasljedstvom, misaonog, osjećajnog, kulturnog i za napretkom željnog duha ljudskog.

Hoće li čovjek, koji po obrazovanosti i prirođenoj naklonosti teži za hranom duševnom što je nalazi u klasicima, pročitati samo jedanput neko pjevanje Vergilijeve Enejide ili neku Horacijevu odu? Naprotiv! Ako je našao u tom štivu ono nešto u čemu uživa, kao što po prirodi muzički obdaren čovjek uživa u operama Čajkovskog ili Smetane, pa ih sluša i po deseti put, tako se Bog zna po koji put ljubitelj poezije povraća opet svojim simpatijama kao što ipak spomenuti rimski klasici.

Ta je privlačiva sila, rekao bih, mag netska moć genija koji nas, čim smo se s njima upoznali, uvijek privlače i mi ne možemo da im se otmemo, jer smo u njima našli ono nešto, i mnogo, što je ili opće ljudsko ili ono nešto »naše«. A to naše jest naše, jer smo ljudi, jer smo nedjeljive biološke jedinke onog organizma koje se zove čovječanstvo, ali onog čovječanstva koje misli, čustvuje i hoće da je svaki čovjek ravnopravna jedinka cjeline organizma — čovječanstva.

Spomenuh Turgenjeva. Ne znam koliko sam puta uzeo u ruke njegovo poznato djelo »Stihovi u prozi« (Zapiski ohotnika). Imamo neke dobre prijevode tih djela na našem jeziku, ali ko hoće da osjeti uz bogati sadržaj tih klasičnih tvorevina ruskog genija (a i našeg!) još i poeziju i melodioznost ruskog jezika, taj neće to naći u prijevodima, i dobrim, naših prevodilaca. Ko hoće to da uživa valja da se malko potrudi i da nauči ruski jezik!

Meni je bila glavna misao — uz ovaj kratki predgovor — da prepričam sadržaj jedne sitne »pjesme u prozi« Turgenjevljeve, iz ciklusa »Stihotvorenija v prozje«. To je pjesnik napisao još 1878, a svako može da prosudi: vrijedi li to i danas! Evo — toj pjesmi u prozi — sadržaja.

»Slušaćeš sud budale...« (Stih Puškinov) »Slušaćeš sud budale...« Ti si uvijek govorio istinu, veliki naš pjesniče; ti je i sad reče.

»Sud budale i smijeh svjetine... « Ko nije doživio te dvije stvari?

Sve se to može, a i mora podnositi; ko je jak, neka prezire! Ali ima udaraca koji silnije udaraju po samom srcu... Neki je čovjek činio sve što mu je bilo moguće; radio je svim svojim snagama, iz ljubavi i pošteno... A poštene se duše odalečuju od njega sa gađenjem; poštena se lica zacrvene od neraspoloženja, kad se izrekne njegovo ime.

»Bježi, odlazi« dovikuju mu pošteni, mladi glasovi. »Nama ne treba ni tebe ni tvojega rada; ti sramotiš našu kuću; ti nas ne poznaješ, ne razumiješ .. Ti si naš neprijatelj!«

Što će sad da radi taj čovjek? Da ipak i naprijed radi, da se gleda opravdati, pa da sve i ne doživi bolju ocjenu?

Nekad su zemljoradnici prokleli onog patnika što im je donio kumpir, onu zamjenu hljeba, onu svakidašnju hranu sirotinji. Kad im on pruži ruku u kojoj bijaše taj dragocjeni dar, izbiše mu ga iz ruku, bacise ga u blato i pogaziše ga nogama.

Danas hrane se krumpirom, a ne znadu ni imena svojeg dobročinitelja. Pa neka! Što će im ime njegovo? Taj bezimeni spasava ih i danas od glada.

Gorak je nepravedni ukor u ustima čeljadi koju ljubiš... Ali i to se može podnijeti...

»Tuci me! ali me slušaj« — govoraše atenski vođa onome Špartanskome.

»Udaraj me - no bio zdrav i sit« — valja mi da govorimo.

Treba li ova, nazovimo je pjesničkom priličicom, genija i ruskog i slavenskog, tumačenja? Razumjećete je odmah ko god zna da čita i misli, druga je sasvim stvar, koliko će njih osjetiti njenu opće ljudsku, etičnu ljepotu i vrednotu! Neko će se i nasmijati! A hoće li ikoga popraviti?!

Dr M. P.

Talijanski min. vanjskih poslova grof Ciano kod Hitlera (desno v. Ribbentrop).

U cijeloj zemlji održane su komemoracije blagopoč. Viteškom Kralju Ujedinitelju na dan pete obljetnice njegove tragične smrti.

Na Oplencu, u beogradskim, zagrebačkim i ljubljanskim crkvama i svuda po našoj domovini održani su parastosi, kojima su prisustvovale najugledinije ličnosti, a osobito je učešće omladine bilo veliko.

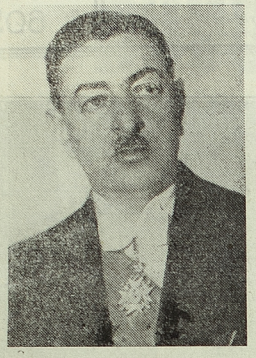
U toplim govorima obnovljen je u sjećanju tragični marseljski događaj, koji je našoj zemlji oduzeo voljenog Vladara a svijetu pobornika mira.

Ličnost velikog Vladara, Njegov život s narodom i za narod, Njegovo junačko stradanje u svjetskom ratu, Njegov neumoran rad za sreću Jugoslavije. Njegova topla ljubav za sve Hrvate, Srbe i Slovence, Njegova misao vodilja — čuvanje Jugoslavije i narodnog jedinstva — sve je to obnovljeno u sjećanju naroda koji nije zaboravio na svoga velikog Kralja, na mučenika, koji je poginuo za svoje ideale misleći i u posljednjem trenutku na svoju zemlju.

Njegov patriotizam, njegova ljubav za Jugoslaviju zapečaćena krvavom žrtvom služiće mladim pokoljenjima za primjer kako treba ljubiti domovinu i žrtvovati se za svete ideale.

G. Dragiša Cvetković i g. dr. Korošec o današnjoj situaciji

Prilikom posvete zgrade Javne burze rada održana je u Skoplju konferencija banovinskog odbora JRZ na kojoj su pale dvije važne izjave od strane pretsjednika vlade g. Cvetkovića i pretsjednika senata g. dra Korošca.

G. D. CVETKOVIĆ

izmedu ostalog rekao je:

»Spor između Beograda i Zagreba bilo je tada glavno pitanje. Dvadeset godina pokušavalo se da se nađe rješenje toga pitanja. Nije se moglo ni zamisliti da u jednoj državnoj zajednici, gdje žive jednokrvna braća — ja priznajem pravo braći Hrvatima na punu narodnu individualnost, jer su Hrvati isto tako narod kao što smo i mi Srbi narod, i kao što su i Slovenci narod, — da u toj zajednici ne može biti uslova za zajednički i bratski život, i da se ne može naći rješenje osnovnim problemima, koji tu zajednicu uslovljavaju. Unutra složni možemo učiniti da naša država bude jaka, snažna i velika; unutra složni mi možemo ovu državu braniti od svakog zla. Samo ujedinjeni mi smo prema vani snažni i jaki. Ujedinjeni i složni možemo sačuvati ono što nam je svima najsvetije — našu nezavisnost i našu slobodu.«

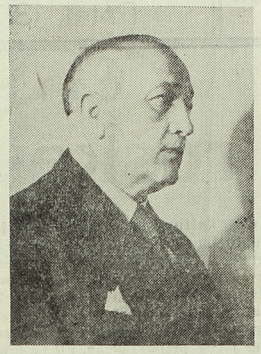
Dalje je g. Cvetković rekao da njegovu vladu, koja je pregnula da riješi najvažnije narodne probleme, čekaju još teški zadaci, te se nada da će u svojim stranačkim prijateljima i u svojoj stranci naći potrebnu pomoć, te nastavio:

»Sređene političke prilike zahtijevaju određen sistem biranja narodnih pretstavnika, a to je sistem tajnog glasanja. Mi ćemo, kao što vam je već poznato, pristupiti sistemu tajnog glasanja pri idućim izborima za narodne pretstavnike. Narod treba da bira kao svoje pretstavnike one koji su najbolji. Uslijed toga moramo voditi računa da naši kandidati budu u svakom pogledu besprijekorni. Bez pravih narodnih ljudi mi ne možemo računati na uspjeh u ovim krajevima.«

Završavajući svoj govor g. Cvetković je umolio prisutne da u duhu onoga što je rekao »razviju što veću aktivnost i ulože sav svoj trud da bi ostvarili one zadatke koje su sebi postavili.«

Poslije pretsjednika vlade g. Dragiše Cvetkovića govorio je pretsjednik Senata i potpretsjednik JRZ g. dr. Anton Korošec koji je među ostalim rekao:

»Ovih dana kada se doznalo da idem u Skoplje sa pretsjednikom g. Cvetkovićem, mnogi su me pitali: »Zašto idete u Skoplje? Idite u Ljubljanu, to je vaše!« Ja mislim da svi koji su me tako pitali nisu bili dalekovidni.

G. Dr. A. KOROŠEC

dalje nastavlja: Ako ikad, sadanja situacija takva je da moramo čitavom svijetu pokazati da smo jedno.

Ja vam kažem: Ako bi vaše planine i vaše ravnice bile, ne daj Bože u opasnosti, ja sam siguran da bi svi pripadnici moga kraja rekli: Oni su u opasnosti, idemo im u pomoć. Ja sam isto tako uvjeren da ako bi naše planine i naše ravnice bile u opasnosti, da biste vi isto tako rekli: »Slovenci su u opasnosti, mi moramo ići u pomoć.« Danas je situacija takva da moramo čitavom svijetu pokazati da smo čvrsto povezani među sobom, da nas niko ne može razdružiti. Mi hoćemo svoju domovinu da branimo, ako bi ona, ne daj Bože, došla u opasnost ma sa koje strane.

Ja sam došao ovdje također da pokažemo da smo mi svi iz jedne stranke iz Ljubljane, Skoplja, Niša, Beograda itd. jedinstveni. Vi znate, da mi koje je narod postavio na više položaje, moramo pokazati da svi zajedno, da naša stranka postoji svuda u cijeloj zemlji i u Sloveniji i u Južnoj Srbiji i u svakoj banovini. Kao što je domovina jedno, tako je i naša stranka.«

OGLAS

Mjesno školsko Udruženje LEGA CULTURALE ITALIANA otvara 23. oktobra 1939

BESPLATNE TEČAJEVE

italijanskog jezika za početnike i naprednije,

Ovi će se tečajevi održavati, kroz večernje satove, u zgradi škole (ulica Kralja Tomislava, 95).

Upisivanje onih, koji ih žele pohađati (bilo muških bilo ženskih) uslijedice, svakog dana osim nedjelje, OD DANAS DO 20. O. MJ. od 19 do 20 sati u pomenutoj zgradi.

Šibenik, 13. oktobra 1939.

UPRAVA

LEGA CULTURALE ITALIANA

Crnogorci u pričama i anegdotama

Knjiga 23. Napisao Mićun M. Pavićević, predgovor napisao dr Danko Anđelinović. Zagreb 1939, str. 245.

Dvadeset treća knjiga priča i anegdota o Crnogorcima! Čitava jedna biblioteka, koja će se nastaviti, koja se neće završiti, jer je izvor neiscrpan, nego će se jedanput prekinuti, kad Mićun Pavićević odloži pero.

Nezgodna je strana ove kolekcije što je nepregledna; trebao bi registar da se nađe ako se nešto u njoj traži. Toliki napor autora ne smije da ostane nepodesan za upotrebu, a to i ne zaslužuje. Ni o jednom drugom plemenu jugoslavenskom nema toliko detalja iz života, toliko materijala koji bi mogao korisno poslužiti raznim granama naše nacionalne nauke. Osim toga trebalo bi napraviti i izbor, antologiju ovih anegdota za širu publiku a osobito za školsku omladinu. Životna stvarnost tako je realistički pretstavljena da je estetski i književni momenat ovoga zamašnog rada ostao zapostavljen pred zbiljom života, koja je više istinita nego lijepa. Baš ovakav rad koristiće više nauci, jer ne pruža uljepšan i idealizovan život nego stvaran. I ova namjera piščeva da prikaže stvarnost, ne samo sa lijepe strane, nego i s ružne, može da opravda izvjesne grubosti, koje neupućen čitalac ne bi umio opravdati.

Anegdote iz sadašnjosti, iz poslijeratnih vremena, o licima iz raznih krajeva Crne Gore, idu u prošlost za čitava dva vijeka, tj. onoliko koliko zahvata obično narodna predaja, pamćenje prošlosti. Pretstavljaju čovjeka Crnogorca u borbi i u svagdašnjem životu, pred moralnim dilemama, u odnosu prema društvu i državi. Zahvataju najosjetljivije momente ljudskog karaktera, u kojemu se uvijek ističu patrijarhalne vrline i nadasve jedna odlika naših siromašnih krajeva: da i nevolju primaju hladno i da u njoj pronađu momenat humora. Oreol romantičarske slave skidaju nemilosrdno i bezobzirno i sa glava onih koje je zaštićivao osobit položaj u crnogorskoj državi; i oni su pretstavljeni kao ljudi, i oni imaju mana i vrlina kao i ostali smrtnici. Onoj Crnoj Gori koju su opisali Nenadović, Njegoš, Ljubiša, Matavulj i drugi, unoseći u svoja djela mnogo romantizma, suprostavlja se ova knjiga zajedno sa ostalima iz ove zbirke kao naličje medalje koju smo gledali samo s jedne strane.

Ko nije upoznao Crnu Goru i njenu današnju stvarnost doći će do onih istih otkrića do kojih je došao i dr Danko Anđelinović u predgovoru ovoj knjizi. Njegov predgovor, pisan lijepo i pjesničkim stilom najbolje karakteriše ovu knjigu. On kaže: »Crnogorce nisam razumio. Bili su mi strani, daleki, jer ne samo da nisu bili naši, nego nisu bili ni ljudi. Bili su samo heroji...«

»Preveć je tu bilo romantike, knjiškog herojstva ukalupljena po mentalitetu službenih grčko-rimskih Leonida i Scevola. Bili su mi strani, i sve mi se pričinjalo kao da nisu bili roda slovinskoga... Ali kada sam rastvorio prvu knjigu anegdota Mićuna Pavićevića, puklo mi je pred očima kao da sam se popeo na vrh Lovćena i pogledao slobodno i široko na sve četiri strane svijeta«.

„Iz Mićunovih anegdota iskrsavaju evo Crnogorci onakvi kakvi uistinu jesu. Silaze s pjedestala tuđe romantike da se popnu na pjedestal deseterca. A osim toga postaju nam bliži, jer postaju ljudi.«

»Koliko teža, uzvišenija i veličanstvenija nam se ukazuje borba one šake golaća u golome kamenu, ako tu borbu nisu izdržali ni bogovi ni zvjeri, već ljudi, obični ljudi od krvi i mesa...«

To kaže Danko Anđelinović, to kaže i Pavićevićeva knjiga.

PETAR BAKOTIĆ

NAJBOGATIJI GURMANSKI RESTAURANT

Hotel sa moderno uređenim sobama

Zlatni Fazan - Split

IZBOR PRIMORSKIH SPECIJALITETA

Glavno sastajalište splitske i šibenske publike

Boravak Richarda Wagnera u češkoj provinciji

U vremenu kad je A. S. Puškin objavio u Rusiji posljednju pjesmu poznatog epa »Evg. Onjegin«, u kojem je majstorski opisao tadašnje rusko društvo i život u rezidencijama ruskih vlastelina, život na njemačkim dvorcima u Češkoj je bio sličan. Mnogi posjetioci pozorišta, koji su se gušili u suzama zbog tužne sudbine Tatjane, ni ne slute da je skoro u isto vrijeme, kad je Puškin završavao tu epizidu, sličnu sudbinu proživljavao veliki majstor njemačke muzike Richard Wagner pod češkim nebom.

Posle svog boravka u Beču je Richard Wagner 1822 godine krenuo kolima na put u Češku da posjeti porodicu grofa Pachte, s kojom je živio u prijateljstvu. Stari gospodin i njegove krasne kćerke su ga primili na zamku Pravinjin pod Blanjikom vrlo srdačno i kod gostoljubive porodice je ostao sve do jeseni. U svojoj autobiografiji »Mein Leben« Richard Wagner s iskrenosti i za njega karakterističnom vjernosti opisuje starog grofa i njegove krasne kćerke.

Opisavši samog sebe kao 19—godišnjeg mladića, s već dosta jakim brkovima, priznaje da stalna blizina tako krasnih i dobrih djevojaka nije ostala bez uticaja na njegovu fantaziju. Starija od sestara Jenny je bila vitka, s crnom kosom, tamnoplavim očima i neobično plemenitim crtama lica. Mlada Augusta je bila nešto manja, jača u tijelu, finog tena, plave kose i mrkih očiju. Sestrinsko otvoreno i dobroćudno ponašanje djevojaka u društvu budućeg velikog kompozitora je skrivilo, da se umalo nije u nekoju od njih zaljubio.

Djevojke su se zabavljale posmatranjem, u kakvu je zabunu dolazio pri odlučivanju kojoj bi svoju naklonost poklonio. Da nije došlo do ljubavnog romana, to je — prema Wagnerovom priznanju — skrivilo površno obrazovanje djevojaka, što je mladom Wagneru, već tada dubokom misliocu, bilo neprijatno. Pa i sam njihov otac je imao slabo, skoro — kako Wagner u svom mladalačkom žaru spominje — »srednjevjekovno« obrazovanje starog austrijskog kavalira, a to je dolazilo do izražaja i u vaspitanju mladih Wagnerovih prijateljica. Imale su površno znanje iz estetike, ali zato su bile neobično vješte u društvenom životu i ponašanju. Njihovo najmilije štivo su bili površni romani, koje je mladi kompozitor mrzio, isto kao i talijanske operske arije, koje je Augusta pjevala. Mladi autor je podjednako mrzio i mlade kavaljere, koji su s vremena na vrijeme dolazili u posjetu, da se udvaraju djevojkama i to često na ne baš fini način, tako da je to vrijedalo fine osjećaje mladog Wagnera. Iz tog razloga je često dolazilo do prepirke između Wagnera i mladih djevojaka, kad im je prebacivao prijateljske veze s uobraženim kavaljerima. Djevojke su se na njega često zbog toga ljutile, ali to nije bilo na štetu prijateljskih odnosa među njima. Nema sumnje da je u eksploziji gnjeva mladog kompozitora veliku ulogu igrala ljubomora.

I tako se jednog hladnog novembarskog dana, ni sam ne znajući da li zaljubljen ili srdit, ali ipak u prijateljskoj slozi, Wagner oprostio od mladih djevojaka i otputovao u Prag. U Pragu se opet sreo s grofovskom porodicom, ali više nije stanovao u grofovoj kući. Kako vidimo iz memoara velikom majstoru je zamak u Pravonjinu pod Blanjikom ostao u pameti sve do duboke starosti i to zajedno s njegovim krasnim stanovnicama.

A kao što su u Puškinovom »Onjeginu« Olga i Tatjana provodile mladost, tako su i u mladalačkoj fantaziji na šumovitom imanju u Pravonjinu provodile život krasna Jenny i Augusta i slušale u večernjem sumraku krasan horal -vona sa stare romanske crkve, koja kao stogodišnja straža stoji pored zamačkog parka.

Tri izjave

Evropske sile, svijesne onog što bi jedan novi svijetski pokolj donio cijelom čovječanstvu, ulažu posljednje napore da ga izbjegnu.

G. Hitler u svom zadnjem govoru još je jednom ponovio da Njemačka nema razloga da ratuje sa svojim zapadnim susjedima, jer ona ne samo ne traži reviziju zapadne granice, već ni traženje kolonija ne postavlja u ultimativnoj formi, pa radi toga nudi svjetsku mirovnu konferenciju.

Kao prvi odgovor g. Hitleru došao je govor g. Daladiera koji, kao što se je očekivalo, nije prihvatio sve predložene mjere, ali ipak svojim isticanjem francuske sigurnosti nije pogoršao situaciju, niti prekinuo sve niti sa protivnikom, pa je kao takav povoljno primljen i od njemačke štampe. Osobito je simpatično primljeno to da g. Daladier ne traži više ono što bi sigurno onemogućilo daljnje pregovore tj. potpuno uništenje njemačkog nacional-socializma.

Poslije ovih dviju izjava svijet očekuje sa neskrivenom napetošću današnji govor g. Chamberlaina.

Uspjeh naše diplomacije

U času kad napetost među evropskim silama dolazi do vrhunca cijela evropska štampa sa velikim zadovoljstvom pozdravlja uspjeh jugoslavenske diplomacije, koja je zahvaljujući posredovanju ministra dra A. Cincar-Markovića između Bukurešta i Budimpešte, uspjela da još jače potvrdi spremnost Balkana da ostane u današnjem sukobu do kraja neutralan.

Dužnost Jugoslavena

Dr Prvislav Grisogono napisao je u »Vidicima«: »Sada je sporazum tu. Historijat, kako je do njega došlo, zašto je takav ispao, a ne drukčiji, zašto je učinjen s ovom skupinom, a ne s onom, koja će ga politička kombinacija provoditi, suvišne su rasprave. koje ničemu ne vode. Treba ga ocijeniti onako, kakav jest, i da se prosudi, treba li ga pozdraviti ili ne. Ja bez sustezanja, i pored svih gore istaknutih ograda. otvoreno izjavljujem da ga treba pozdraviti i lojalno pomoći, da se u djelo provede. Mislim da je to dužnost svakog patriote, a u prvom redu i više nego ikoga drugog svakog jugoslavenskog nacionalistu, u koje se odlučno i nepokolebivo broji pisac ovih redaka«.

Tog smo se stanovišta i mi držali, jer smo sporazum uzeli i shvatili kao državni politički imperativ i jer smo imali povjerenja u njegov uspjeh od onog časa, kad je pala poznata izjava u Narodnoj skupštini i kad je prema toj izjavi došlo do obrazovanja vlade Drag. Cvetkovića, koja je pitanje sporazuma postavila glavnim svojim zadatkom.

Komemoracija Kraljeve pogibije

SPLIT

U nedjelju u Sokolskom domu je održana komemoracija Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Velika dvorana bila je krcata sokolaša i građanstva. Poslije komemoracije delegati raznih nacionalnih društava su pošli na gat Majora Stojana, gdje su na spomen-svjetionik položili vijenac sa državnim trakama. Vijence su položili Sokolska župa i Sokolsko društvo, Narodna odbrana, Jugoslavenska ženska zadruga i Kneginja Ljubica. Mnoge gospođe položile su oko spomenika velike kite svježeg cvijeća.

U ponedjeljak u srpskopravoslavnoj kapeli održan je parastos. Prisustvovali su pretstavnici vojnih i civilnih vlasti i veliki broj građanstva. tako da je čitav prostor i pred kapelom bio prepun. Naročito je opažen veliki broj omladine.

Na tih i dostojanstven način jugoslovenski Split je odao poštu svome velikome Kralju.

Raspuštanje općinskog vijeća

Odlukom ispostave banske vlasti u Splitu raspušteno je općinsko vijeće u Vrlici. Na čelu općine dugi niz godina bio je g. Mirko Kulišić, potomak stare i ugledne porodice, koja je u vrijeme preporoda Dalmacije igrala vidnu ulogu. Za upravitelja općine postavljen je dr Erdelez, advokat, istaknuti član HSS.

Novi list u Splitu

Uskoro će u Splitu početi da izlazi „Narodni List«. List će biti organ JNS, a za prvo vrijeme izlaziće jednom nedjeljno pod uredništvom g. Đure Vilovića našeg poznatog književnika.

Pripreme za gradske izbore u Splitu

Gradska uprava pristupila je uređivanju gradskih biračkih spiskova kao i svega ostalog što je u vezi sa izborima za gradsku općinu. Kao kandidat za načelnika Splita spominje se g. dr Ivo Tartaglia, koji je i ranije bio dugi niz godina na čelu splitske općine. Splitski industrijalci i privrednici rado bi vidjeli g. dra I. Tartaglia na čelu općine.

Šef agenata premješten u Beograd

U Beograd je premješten šef policijskih agenata g. Radinović. Isto tako premješteno je do sada 5 policijskih organa.

Nova uprava Jugorasa

Na posljednoj godišnjoj skupštini Jugorasa u Splitu izabrana je nova uprava sa g. Luketinom na čelu.

Zastoj rada u brodogradilištu

Zbog pomanjkanja materijala nastao je zastoj rada u brodogradilištu te je jedan dio radnika otpušten, a drugi radi na smjenu.

ŠIBENIK

U nedjelju 8 ov. mj. održan je u Šibeniku u pravoslavnoj gradskoj crkvi pomen blaženopočivšem Kralju Aleksandru I uz činodejstvovanje vladike dra Irineja i pratnju pjevačkog društva »Srbadije«. Parastosu je prisustvovao ogroman broj građanstva i pretstavnici svih nacionalnih društava i ustanova.

Na dan godišnjice tragične pogibije jedna velika grupa nacionalne omladine, vlastitom inicijativom, postavila je lovorov vijenac na bistu blaženopočivšeg Kralja Ujedinitelja u auli mjesne Gimnazije.

Najavljena komemoracija u Sokolskom domu odgođena je na izvjesno vrijeme.

Promjene u srednjim školama

NA DIREKCIJI GIMNAZIJE u Šibeniku od 7 o. mj. preuzeo je dužnost direktora prof. g. Oskar Marčić za vrijeme otsustva g. prof. I. Maričića.

15 ov. mj. zajednica doma i škole Realne gimnazije održaće u svojoj dvorani glavnu godišnju skupštinu.

Gosp. K. Tomov otputovao je na svoju novu dužnost direktora učiteljske škole u Sombor. Na njegovo mjesto u Šibeniku postavljen je g. prof. K. Škalko. Iz mjesne gimnazije na istu premješten je g prof. Kuraja.

Ban Banovine Hrvatske odobrio je da se u uč. šk, otvori druga paralela prvog razreda, zbog velikog broja prijavljenih đaka.

PRIVATNI NAMJEŠTENICI održali su 7 ov. mj. sastanak na kojem je prihvaćen ugovor za povišenje plata namještenicima.

G. LUKA LONČAR profesor mjesne Realne gimnazije premješten je na I Klasičnu gimnaziju u Zagrebu.

KR. TALIJANSKI KONZULAT priredio je 8 ov. mj. u svojoj velikoj dvorani filmsku prestavu za veliki broj pozvanih građana, vojnih i civilnih službenih lica. Prikazan je bio boravak Njih. Kr. Vis. Kneza Pavla i Kneginje Olge u Italiji, te još nekoliko zanimljivih i kulturnih filmova.

Poništenje odluka općinskog vijeća

Na žalbu nar. zastup. gosp. Dane Škarice Ispostava Banske vlasti poništila je zaključke zadnjih šibenskih vijeća, kojima su neki općinski službenici bili imenovani stalnima i unapređeni u višu grupu.

OPĆINA JE OVIH DANA otkazala službu nekolicini općinskih privremenih namještenika.

NAKON SKUPŠTINE UČITELJSKOG društva šibenskog sreza, jedna deputacija učitelja zamolila je općinskog povjerenika g. Vidovića da se uredi pitanje ogrijeva po školama.

ZA PRESTOJNIKA GRASKE POLICIJE postavljen je gosp. Marijan Nikšić. Jučer je izvršena primopredaja od strane g. Zgombića koji je kako smo ranije javili premješten u Dubrovnik.

Očekuje se dolazak g. Aničina da nastupi mjesto sreskog načelnika. Do njegovog dolaska službu još vrši g. Urlić, koji je jučer bio po službenoj dužnosti u Vodicama.

DR JOSIP GLASER, dosadašnji šef duševnog odjeljenja bolnice otputovao je u nedjelju u Zagreb na svoju novu dužnost.

8 O. MJ. VJENČALA SE JE G.ca Anka kćerka trgovca i industr. g. Frane Grubišića s ing. Milutinom D. Jankovićem, inžinjer-kapetanom. Mladencima su kumovali gg. major Dimitrijević i direktor »Sipada« Jokanović. Mladencima iskreno čestitamo.

Trgovina mode „a la ville de Paris"
Jakša Žuljević - Split
Specijalna prodaja muške pom. robe

Najbolji glasovi u bečkoj držav. operi su - Jugoslaveni

»Deutsche Allgemeine Zeitung« piše o bečkoj državnoj operi i veli, da se izrazito razlikuje od sviju opera u Reichu uticajem, koji na nju imaju narodi jugoistočne Evrope. Već godinama Jugoslavija, Bugarska, Mađarska i Grčka liferuju bečkoj operi pjevače, koji naročito u nekojim operama sačinjavaju većinu zbora.

Najveći broj pjevača daje Jugoslavija, kojoj bečka državna opera može zahvaliti za najbolje glasove. To se najbolje pokazalo prilikom nove podjele uloga u »Seviljskom berberinu«. Uspjeh novih jugoslavenskih pjevača Stanoja Jankovića (Figaro) i Marjana Rusa (Basilio) bio je direktno senzacionalan. Obojica svojim glasovima potsjećaju na svoje slavne prethodnike u spomenutim ulogama i savršenost kreacije, koja naročito upada u oči kod mladog baritoniste, zaista je primerna.

POSJETITE 14-23 oktobar 1939
BEOGRADSKI JESENJI SAJAM
NAJVEĆA PRIVREDNA MANIFESTACIJA U JUGOSLAVIJI
VELIKO UČEŠĆE STRANIH DRŽAVA. — SAJAM KNJIGA
Obavještenja: UPRAVA BEOGRADSKOG SAJMA
Poštanski fah 538 BEOGRAD—SAJMIŠTE Telef. 28-526, 28-802
Povlastice na željeznicama i brodovima 50 posto

Sokolska štampa

Jugoslavensko Sokolstvo, danas nesumnjivo najjača organizaja u Jugoslaviji, koja je prodrla jednako u selo kao i u grad i okupila u svoju sredinu najbolje umove nacionalnih radnika, močan je činilac u našem narodnom životu. Mnogo je tom pridonijela i veoma razgranuta sokolska štampa svojom odličnom tehničkom i sadržajnom spremom, te zavidnom raširenošću.

Shvaćajući pravilno ogromnu vrijednost i moć štampe u javnom, kulturnom i političkom životu naroda, jugoslavensko Sokolstvo izabralo je pravi i najefikasniji put za širenje svoje ideologije a taj vodi kroz odlično uređenu i opremljenu štampu, neposredno k narodu u selo i grad. Veliki broj tjednika, časopisa, revija, mjesečnika i kalendara-godišnjaka raspačava se i u najmanjem selu u državi, pružajući tako praktične savjete za sokolski, privredni i društveni rad, obavještavajući svoje čitaoce o zamašnom sokolskom radu u cijeloj državi, mireći zdravu nacionalnu misao i iznoseći najvažnije događaje kod nas i vani. Ona time vrši jedan važan i plemenit posao, objektivno rasuđujući o aktuelnim događajima i ličnostima, ne ingažirajući se ni uz kakvu političku, ni stališku formaciju. Samo tako je omogućeno da se danas u sokolskoj organizaciji nalazi preko dvjestotinehiljada pripadnika, najrazličitijih profesija i političkih ubjeđenja a koji su ipak povezani sokolskim bratstvom, zajedničkim mislima i idejom. Svi ti ljudi prateći pisanje svoje štampe dobivaju iste osnovne poglede na naš na rodni život, poglede koji su isključivo vezani uz Jugoslavenstvo kao najveću istinu, vrijednost i potrebu našeg nacionalnog postojanja.

Sokolska štampa njeguje kult herojstva kao najkarakterističniju osobinu našega naroda, njeguje kult Kralja kao najosnovniju potrebu naše narodne duše. Ona počiva, zasniva se i razvija na slavnim tradicijama naše historijske prošlosti, potsjećajući nas na hiljadudvjestotine godina časne i mukotrpne borbe za održanje. Otuda i njena tolika i neprocijenjiva vrijednost za Sokolski i narodni život i tolika njena raširenost i popularnost u sokolskim i izvansokolskim redovima.

Vrhovni sokolski forum Savez SKJ u Beogradu izdaje, nakon reorganizacije savezne štampe, dva lista u svojoj režiji. Jedan je tjednik a drugi mjesečna revija, a oba važe kao službena savezna glasila. Tjednik »Sokolski glasnik« izlazi svake subote sa više biranih članaka iz oblasti S. P. P., redovnog rada, tumačenja ideologije i uvijek sretno odabranim uvodnim članicima, te raznim vjestima iz sokolskog i građanskog života.

Mjesečna revija »Soko« kvalitetom svojih saradnika i stručnom spremom uređivača zaslužuje najveću pohvalu i važi kao jedan od najuređenijih listova u slavenskom Sokolstvu. Razdijeljena je na tri dijela: prosvjetni, tehnički i naraštajski. U prosvjetnom dijelu nalaze se članci najboljih sokolskih ideologa o sokolskoj organizaciji, duhovnom životu našega naroda i njegovim narodnim veličinama, bilo na naučnom, nacionalnom ili vojničkom polju. U svakom broju ima po nekoliko pjesama i proza najboljih sokolskih pisaca, koje bi mogle stati i u našim najboljim književnim časopisima. U tehničkom dijelu nalaze se članci iz područja tjelovježbe, uzorni časovi vježbanja za sve kategorije itd. U naraštajskom dijelu nalaze se pjesme, članci i rebusi naraštajaca i naraštajaka.

Čitava revija snabdjevena je slikama i ukusnim crtežima. Osim ta dva savezna lista izlazi još mnogo drugih župskih i društvenih listova. Tako župe Šibenik, Split i Sušak zajednički izdaju „Soko na Jadranu«, župa Beograd izdaje »Oko Sokolovo«, župa Osijek »Bratstvo«, župa Ljubljana „Sokolsku volju« itd.

IVICA MILAČIĆ.

TRAŽI SE NAUČNIK
za organizovanu grafičku struku sa 4 razreda gimnazije ili gradjanske škole i završnim ispitom.
Obratiti se »Tipografiji« v. Vitaliani.

Bečki međunarodni jesenji velesajam

Održat će se od 15—22 odnosno 23 oktobra 1939 god.

Jugoslavenski posjetioci dobiju besplatnu vizu za Njemačku uz prikaz sajamske legitimacije

VELIKI POPUST NA ŽELJEZNICAMA

Finansijska samostalnost Banov. Hrvatske

Prenašanje kompetencija sa pojedinog resora na Bansku Vlast banovine Hrvatske provodi se sistematski i što moguće brže, tako da će biti uskoro završeno, samo što će prenašanje sa ministarstva finansija biti nešto dulje, jer je po sebi tehnički kompliciranje.

Ali po pisanju zagrebačke štampe i taj će dio prenošenja biti proveden prije krajnjeg roka od 1 aprila 1940 — i to ubrzanje i posrednih i neposrednih poreza, — jer od pravilnog rješenja ovog pitanja zavisi stvaranje finansijske samostalnosti Banovine Hrvatske i prema tome karakter njenog samoupravnog položaja kao i mogućnost uspješnog vršenja njene funkcije.

Dr Korošec obilazi katoličke ustanove u Južnoj Srbiji.

Pretsjednik senata dr Anton Korošec, koji je u nedjelju prisustvovao svetoj misi u skopskoj katoličkoj crkvi Srca Isusova, obišao je jučer poslije podne dobrotvorne katoličke ustanove u Skoplju. Tom prilikom u djećjem internatu Sv. Josipa čitao je svetu misu. U ponedjeljak dr Korošec na molbu časnih sestara Svete Marte čitao je svetu misu u kapeli časnih sestara. Prisustvovalo je mnogo vjernika.

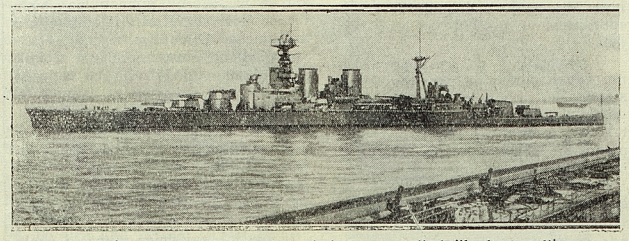
„Katolički list" o cenzuri filmova

„Katolički list« piše: »Pored glavne filmske cenzure u Begradu. postoji i u Zagrebu posebna komisija za cenzuru filmova. Ona imade u središtu hrvatskog naroda, koji je svojim kulturnim i svojim moralnim shvaćanjem najuže povezan sa katoličkom crkvom, zadatak. da prema tima ustaljenim načelima hrvatskoga narodnoga života propušta, dotično zabacuje filmove strane provenijencije. Zato je potrebno, da članovi te komisije imadu snage, te se energično odupru importu svakog filma, koji svojim sadržajem stoji u opreci sa moralnim načelima, na kojima počiva životna snaga hrvatskog naroda«.

List traži da bi se u komisiju za cenzuru filmova imenovao i zastupnik katoličke crkve,

Kerzonova demarkaciona linija

Tako je nazvana po imenu lorda K e r z o n a, koji je bio stručnjak za istočna pitanja na konferenciji mira u Parizu. On je predložio konferenciji plan o poljskim granicama na istoku. Ta linija je tekla od Njemena u pravcu Buga, pa je Gordno pripalo Rusiji, a Bjalistor Poljacima, dok Erest Litovsk imao bi biti granično mjesto Rusije, a Helm i Zamošć, uz rijeku Bug, ostao je Poljskoj. U Galiciji granica je bila sve do Lavova. Poljaci su se usprotivili takovoj granici; htjeli su istoričke granice Poljske, no saveznici nisu mogli onda zadovoljiti Poljsku, ali su u Versaljskom ugovoru (tačka 87) utanačili da se granice urede na etnografskoj podlozi. Tada Poljaci odlučiše oružjem doći do svojih zahtjeva i pobjedivši Ruse g. 1921, odrediše svoje granice koje su do početka ovog rata trajale. Danas ruska armija postavlja svoje granice. Tako Kerzonova linija dobila je svoje istoričko značenje.

Engleski ratni brod »Hood« o kojem se posljednjih dana toliko govorilo u svjetskoj štampi

Ostaci poljske armije izlaze iz Varšave

Poljski zarobljenici napuštaju Varšavu

Varšavski aerodrom nakon predaje

IZ TUČEPI

Umirovljenje upr. škole gosp. Stojkovića Petra

(5. X) Ovih je dana nakon 30 godina službe umirovljen Stojković Petar upr. škole u Tučepima. Porijetlom iz težačke ali ugledne kuće Stojkovića prožet osjećajima za dobro našega naroda u svom mukotrpnom i napornom učiteljskom radu počam od mladih dana u Zavojanima, zatim Ravči, Drašnicama, Zaostrogu te konačno punih 18 godina u Tučepima, dao je povjerenoj deci maksimum svojih duševnih i tjelesnih snaga. U svakom službujućem mjestu ostavio je najbolje uspomene, tako da se njegovo ime i danas nakon toliko godina sjeća i spominje sa zahvalnošću. Svoje nesebično jako socijalno osjećanje i razumijevanje za siromašne slojeve naroda ispunjivao je u znatnoj mjeri bez ikakve reklame. S pravom očinskom ljubavlju darivao je i sakupljao je priloge za siromašnu djecu i brinio se je za njih pa bili zdravi ili bolesni. Time je mnogima utro suzu.

Njegov rad u školi bio je uvijek na odličnoj pedagoškoj visini, te je naišao na priznanje ne samo školskih starješina već i roditelja. Koliko je bio obljubljen i cijenjen njegov požrtvovan rad ne samo u školi već i van nje vidilo se najbolje prigodom njegova odlaska, gdje su roditelji prolili mnogu suzu i blagoslivljali ga. Bez razlike političkog mišljenja narod je požalio njegov odlazak i javno priznavao njegov rad za dobro škole i povjerene mu djece. Njegov pedagoški postupak spojen sa očinskom ljubavlju prema djeci osvajao je djećja srca i u njima ostavljao neizbrisive dojmove trajne vrijednosti Koliko su ga djeca volila vidjelo se prigodom obroštaja sa njima. Djeca su glasno plakala. Želeći što g. P. Stojković mora napustiti toliko mu milu školu, i to baš u danima kad je potrebno što više ovakovih vrijednih narodnih učitelja, želimo mu od sveg srca da sretno i zadovoljno sprovede u svojoj Podgori do skrajnih granica života svoj zasluženi mir.

RODITELJI

Iz Skradina

U ponedjeljak u jutro uz veliko učešće naroda održan je u pravoslavnoj crkvi svečani parastos blaženopočivšem Kralju Mučeniku Aleksandar I. d.

Zemaljska voćarska izložba u Zagrebačkom zboru

Izložba voća je neobično lijepa i poučna.

Rijetka prilika za upoznavanje vrsti odlika voća.

Neobično velik odziv učesnika na velikoj i lijepoj izložbi voća, koji je bio najjači baš zadnjih dana pred otvorenje, — onemogućio je priređivačima, da bi najvažnije poslove determinacije i ocjene uzoraka bili dovršili prije otvorenja, kao što je bilo u projektu.

Zato izložbeni odbori marljivo dalje rade u već otvorenoj izložbi. U subotu održana je sjednica svih 14 stručnih i radnih izložbenih odbora, pod predsjedanjem predsjednika glavnog priređivačkog odbora, g. Zdenka baruna Turkovića, a u nedjelju u 8 sati nastavljen je rad odbora za determinaciju i ocjenu, koji ječe dalje.

Tek počam od srijede bit će ovaj veliki i glavni posao u izložbi svladan. Istom tada moći će se posjetilac izložbe upoznati sa imenom svake pojedine vrsti izloženoga voća i naći natpise na izlošcima, koji su odlikovani.

U Zagrebu su okupljeni i obavljaju ovaj posao najmjerodavniji voćarski stručnjaci naše zemlje. Neka dakle nitko ne propusti tko se zanima za pravo ime pojedinih vrsti jabuka itd. (naročito i škole) da izrabi ovu jedinstvenu priliku, kakva se pruža jedamputa u više decenija, pa da makar samo u tu svrhu izložbu posjeti, da se upozna sa vrstama voće i vidi njihove pravilne i najvrednije tipove.

Urarska, zlatarska i optičarska radnja

VINKO IVULIĆ - SPLIT

Solidna posluga - Cijene umjerene. — . NARODNI TRG 4

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA" štamparsko novinsko knjižarski zavod. za Uskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Sibenik